

1. Internasjonal økonomi

Internasjonalt er vekstbildet sammensatt. Veksten er fortsatt moderat i de fleste OECD-land. I Europa ser vi en klar tendens til at land i nord klarer seg relativt godt, mens land i sør sliter tungt. Eksempelvis har Tyskland og Sverige begge passert den gamle BNP-toppen fra før finanskrisen, mens BNP knapt har økt i Italia og Spania siden bunnen i 2009. I Portugal har BNP falt de to siste kvartalene. Den japanske økonomien er satt tilbake etter jordskjelvkatastrofen i mars, men slet tungt også før dette, og BNP har falt med nær 1 prosent i hvert av de to siste kvartalene. Arbeidsledigheten er jevnt over svært høy i OECD-området, og boligprisene faller fremdeles i mange land. I framvoksende økonomier som BRICS-landene Brasil, Russland, India, Kina og Sør-Afrika er veksten høy, og kapasitetsproblemer og høy inflasjon utgjør et tiltakende problem. Disse landene har vært en sentral drivkraft i verdensøkonomien etter finanskrisen.

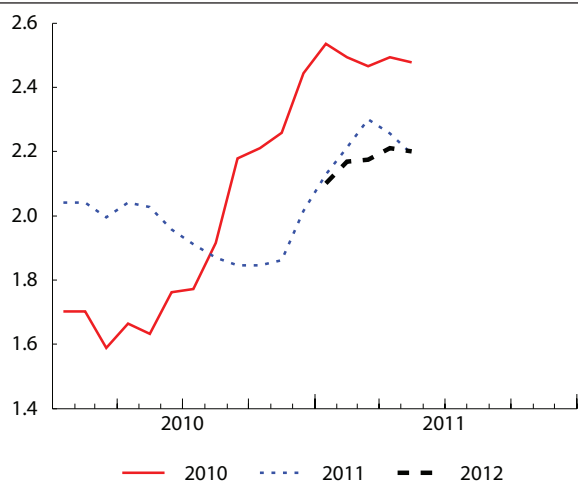
Siden årsskiftet har veksten dabbet av i USA, og i Europa har statsgjeldsproblematikken tiltatt. Det er også tegn til et klart stemningsskifte i finansmarkedene. Optimisme er erstattet med økt bekymring for en ny nedtur i realøkonomien, og veksten i internasjonale aksjemarkeder har stoppet opp.

Den høye etterspørselen i framvoksende økonomier har bidratt til en kraftig økning i råvareprisene. Oljeprisen steg dessuten markert etter at urolighetene tiltok i Midt-Østen og Nord-Afrika i vinter, og var en periode rundt 125 dollar fatet. I mai kom oljeprisen noe ned igjen, og var tidlig i juni rundt 115 dollar fatet. Nedgangen kan skyldes dempede forventninger til den økonomiske veksten internasjonalt og redusert frykt for at uroen i Midt-Østen og Nord-Afrika skal spre seg eller utarte ytterligere. Store svingninger i dollarkursen forklarer også en betydelig del av svingningene i

oljeprisen målt i amerikanske dollar. Framover legger vi til grunn at oljeprisen faller ned mot 100 dollar fatet i løpet av inneværende år, før den gradvis øker til vel 110 dollar fatet ved utgangen av 2014. Matvareprisene steg kraftig i andre halvår i fjor som følge av ekstremvær og ødelagte avlinger mange steder i verden. Ifølge FNs matvareprisindeks var oppgangen på 35 prosent. Siden årsskiftet har også matvareprisene flatet ut. Russland, som normalt er verdens tredje største eksportør av hvete, innførte forbud mot hveteeksport i fjor høst etter at store avlinger ble ødelagt av tørke og skogbranner. Russiske myndigheter har nylig varslet at eksportforbudet oppheves 1. juli, noe som vil bidra til å dempe presset på kornprisene, som har fortsatt i stige i vår.

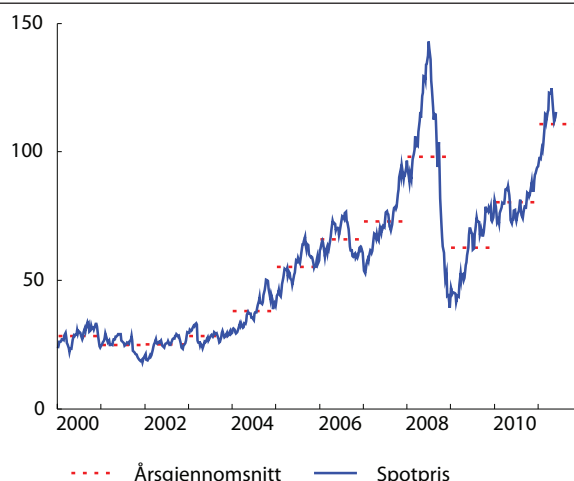
Også konsumprisveksten har økt markert i de fleste land, og da særlig i framvoksende økonomier. Tolvmånedersveksten i konsumprisene er oppe i 6,5 prosent i Brasil, 9,6 prosent i Russland, 8,7 prosent i India og 5,3 prosent i Kina. Sentralbankene har svart med kraftige renteøkninger og kredittrestriksjoner. Både Kina og India har nå styringsrenter på 6-7 prosent. Som følge av den høye inflasjonen er realrenta likevel negativ eller nær null i BRICS-landene, med unntak av Brasil og Sør-Afrika. Det ligger derfor an til ytterligere renteoppgang framover. Den høye inflasjonen internasjonalt skyldes tildels midlertidige faktorer. Både matvarepriser og oljepriser har flatet ut, og vi venter ikke noen kraftig prisstigning på slike varer framover. Med lav kapasitetsutnyttelse og moderate vekstutsikter i OECD-landene venter vi at inflasjonen vil avta der allerede i løpet av andre halvår i år. Den europeiske sentralbanken (ESB) har begynt å sette opp renta, mens den amerikanske sentralbanken (Fed) har signalisert at den vil se an utviklingen enda en stund. Vi mener at det ligger an til en forsiktig renteoppgang framover begge steder.

Figur 1.1. BNP-vekstanslag for Norges handelspartnere for årene 2009-2011 gitt på ulike tidspunkter. Prosent

Kilde: Consensus Forecasts.

Figur 1.2. Spotprisen på råolje, Brent Blend. Dollar per fat

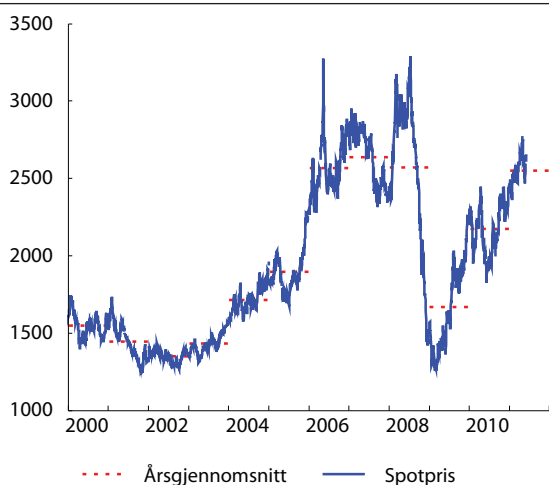

Kilde: Reuters EcoWin.

Den europeiske statsgjeldskrisen har eskalert de siste månedene. I april ble Portugal det tredje landet til å motta krisehjelp fra EU. Til tross for hjelpetiltakene har rentene på statsgjeld skutt ytterligere i været både for Hellas, Irland og Portugal. Det indikerer at aktørene i finansmarkedene fortsatt frykter at disse landene ikke vil klare å betjene statsgjelden. Det synes nå klart at Hellas på et eller annet tidspunkt må gi opp å betjene sin gjeld. Også spanske og italienske statsobligasjoner omsettes med betydelige rentepåslag sammenliknet med tyske. Og mens man prøver å finne en måte å håndtere krisen øker regninga, både på grunn av økende gjeld og stigende renter (for de som ikke mottar krisehjelp og fortsatt må finansiere seg i markedet). Det er usikkerhet knyttet til utfallet, og dette bidrar til at det er en klar nedsiderisiko knyttet til våre prognoser.

I euroområdet ser vi tegn til at innenlandsk etterspørsel tar seg opp i enkelte land. Den høye og raskt økende statsgjelden tvinger imidlertid fram finanspolitisk innstramming, som vil dempe veksten framover. Renteoppgang i en skjør konjunktursituasjon med høy arbeidsledighet og fallende boligpriser er ikke uten risiko. Dette vil uansett bidra til å dempe den økonomiske veksten og ventes å bidra til en moderat utvikling i år og neste år, og vi venter ikke noen markert konjunkturoppgang før mot slutten av 2013. I USA har den økonomiske politikken hittil vært mer ekspansiv, og veksten noe høyere. Også her går det nå mot innstramninger. Høy arbeidsledighet og finansiell konsolidering i privat sektor vil også legge en demper på etterspørselen. Vi venter imidlertid noe høyere vekst i USA, og at konjunkturoppgangen kommer noen kvartaler tidligere enn i euroområdet. I BRICS landene venter vi fortsatt høy vekst framover, om enn noe dempet som følge av strammere pengepolitikk. Også her er usikkerheten betydelig, blant annet i lys av den kraftige økningen i inflasjonen den siste tiden, samt bobletendenser i eiendomsmarkedet i flere av disse landene.

Figur 1.3. Spotprisen på aluminium. Dollar per tonn

Kilde: Reuters EcoWin.

1.1. Moderat vekst i amerikansk økonomi

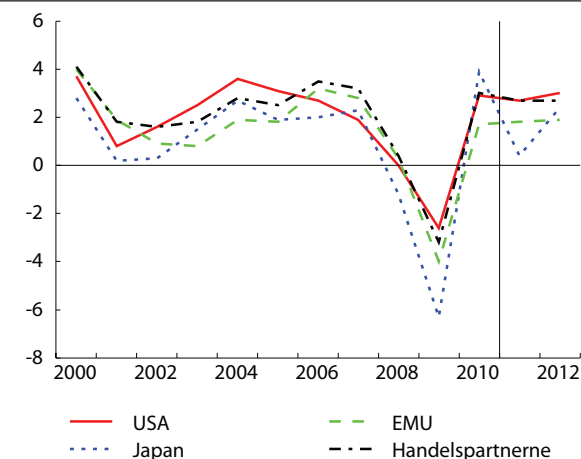
I årets første kvartal vokste den amerikanske økonomien med 1,8 prosent sesongjustert og målt i årlig rate. Det er en klar nedgang fra 4. kvartal i fjor, da veksten var på 3,1 prosent. Nedgangen skyldes blant annet svakere utvikling i husholdningenes konsum og i investeringer i næringsbygg og bolig. Konsumveksten var tilbake på det moderate nivået det har ligget på siden sommeren 2009, mens investeringsnedgangen i næringsbygg og bolig tiltok.

Husholdningene sliter med høy gjeld og formuestap i boligmarkedet. Inflasjonen har økt markert siden i fjor høst og reduserer husholdningenes kjøpekraft. I april var konsumprisindeksen opp 3,1 prosent sammenliknet med 12 måneder tidligere. Bensinprisene er nå tilbake på rekordnivået fra sommeren 2008, etter en oppgang på 40 prosent siden i fjor sommer. Omsetningen i detaljhandelen har flatet ut de siste månedene. Det peker i retning av moderat konsumvekst også i 2. kvartal. Heller ikke stemningsindikatorer tilsier økt optimisme og kjøpelyst i husholdningene. Vi vil neppe se et varig oppsving i husholdningenes konsumvekst uten at utviklingen snur i bolig- og arbeidsmarkedet.

Sysselsettingsveksten falt markert i mai, etter tre måneder på rad med relativt sterk vekst, og arbeidsledigheten økte til 9,1 prosent. Det bekrefter inntrykket av at oppgangen ikke har satt seg. Det er fortsatt 7 millioner færre sysselsatte enn ved toppen for tre år siden. Arbeidsledigheten har vært stabil rundt 9 prosent av arbeidsstyrken siden årsskiftet, riktig nok noe ned fra toppen på 10,1 prosent sent i 2009, men likevel nesten dobbelt så høy som gjennomsnittet for tiåret før finans-krisen.

I boligmarkedet er det få tegn til omslag. Det er fortsatt vanskelig å få boliglån, og omsetningen av boliger er rekordlav. Boligprisene har falt igjen siden i fjor sommer og er med det tilbake på den gamle bunnoteringen fra

Figur 1.4. BNP-vekst for USA, Japan, euroområdet og Norges handelspartnere

Kilder: Gj.sn. av anslag fra IMF, OECD, NIESR og Consensus Forecasts.

Tabell 1.1. Makroøkonomiske anslag ifølge ulike kilder. Årlig endring i prosent

	BNP-vekst							Prisvekst						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
USA														
NIESR ¹	0,0	-2,6	2,9	2,6	2,6	3,3	0,2	1,7	3,2	3,6
ConsF	0,0	-2,6	2,9	2,7	3,2	3,8	-0,4	1,6	3,0	2,1
OECD	0,0	-2,6	2,9	2,6	3,1	3,8	-0,4	1,6	2,6	1,5
IMF	0,0	-2,6	2,9	2,8	2,9	3,8	-0,4	1,6	2,2	1,6
SSB	0,0	-2,6	2,9	2,2	2,2	2,8	3,5
Euroområdet														
NIESR ¹	0,3	-4,0	1,7	1,7	1,9	3,3	0,3	1,6	2,7	2,3
ConsF	0,3	-4,0	1,7	1,7	1,7	3,3	0,3	1,6	2,5	1,9
OECD	0,3	-4,0	1,7	2,0	2,0	3,3	0,3	1,6	2,6	1,6
IMF	0,3	-4,0	1,7	1,6	1,8	3,3	0,3	1,6	2,3	1,7
SSB	0,3	-4,0	1,7	1,9	1,5	1,8	3,1	3,3	0,3	1,6	2,6	1,9	1,9	2,0
Handelspartnere²														
NIESR ¹	0,4	-3,2	3,0	2,7	2,5	3,4	0,6	1,8	2,9	2,6
OECD	0,4	-3,2	3,0	2,8	2,8	3,5	0,2	1,7	2,9	1,8
IMF	0,4	-3,2	3,0	2,7	2,8	3,5	0,2	1,7	2,5	1,8
SSB	0,4	-3,2	3,0	2,6	2,1	2,6	3,6

¹ Prisanslagene fra NIESR for land utenfor EU gjelder konsumdeflatoren.

² Euroområdet, USA, Storbritannia, Sverige, Japan og Kina.

Kilde: NIESR og IMF i april og Consensus Forecasts og OECD i mai.

Historiske tall finnes i vedlegg bakerst i rapporten.

2009, om lag 30 prosent under toppen i 2006. Nedgangen i boliginvesteringene har flatet ut det siste året, men falt med 3,3 prosent i årets 1. kvartal. De er nå på det laveste nivået på 20 år, 60 prosent under toppen i 2005.

Etter en økning på om lag 10 prosent fra bunnen for to år siden har industriproduksjonen flatet ut siden årsskiftet, bare så vidt halvveis i gjeninnhenting. Den amerikanske dollaren har svekket seg med nær 20 prosent handelsvekt siden i fjor sommer. Det vil bidra til at konkurranseutsatt industri får det litt enklere framover. Ordrettilgangen har økt markert, og indikerer at industriproduksjonen vil ta seg opp den nærmeste tiden. Næringslivets investeringer utenom bygg og anlegg har vokst markert siden slutten av 2009. En del kan tilskrives gjeninnhenting etter det kraftige fallet i 2008 og 2009. Det har vært tegn til avtakende vekst siden i fjor høst. Kapasitetsutnyttelsen er fortsatt lav, noe som vil bidra til å dempe investeringene framover.

Den amerikanske kongressen har bestemt at statsgjelden ikke skal overstige 14.300 milliarder dollar. President Barack Obama går inn for å øke lånetaket, og har advart mot kollaps i det finansielle systemet om det ikke skjer, men republikanerne motsetter seg dette. Det er stor uenighet mellom demokratene og republikanerne om hvordan det store budsjettunderskuddet skal håndteres. Det er enighet om å redusere underskuddet, men republikanerne ønsker kun utgiftskutt mens demokratene også vil øke skattene. Flere av de store kredittvurderingsbyråene varsler nedgradering av amerikansk kredittverdighet om ikke partene snart kommer til enighet om en realistisk kuttplan. For innværende

ligger det an til et offentlig budsjettunderskudd i størrelsesorden 10 prosent av BNP. Det kan forventes betydelige kutt årene framover.

Inflasjonen har økt markert siden i fjor høst. 12-månedersveksten i konsumprisene var oppe i 3,1 prosent i april i år. Når en kontrollerer for økningen i mat- og energipriser var konsumprisveksten mer beskjedne 1,3 prosent. Dette representerer imidlertid en dobling siden årsskiftet, et tegn på at økt prisvekst er i ferd med å gjøre seg gjeldende på bredere basis. Den tiltakende prisveksten skyldes imidlertid i stor grad midlertidige faktorer, som dårlige avlinger, og forhold som ligger utenfor amerikanske sentralbankens rekkevidde, som høye oljepriser på grunn av høy etterspørsel i Asia og uroligheter i Nord – Afrika. På bakgrunn av beskjeden vekst i en økonomi med mye ledig produksjonskapasitet, lav kjerneinflasjon og en finanspolitikk som skal strammes inn, har den amerikanske sentralbanken heller ikke signalisert noen snarlig renteoppgang. Det ventes imidlertid en reversering av den svært ekspansive likviditetspolitikken i andre halvår.

Høy arbeidsledighet og svakt boligmarked vil dempe husholdningenes etterspørsel enda en stund framover. Strammere finanspolitikk vil også bidra til en moderat utvikling. Vi venter at veksten i amerikansk økonomi vil avta fra 2,9 prosent i fjor til 2,2 prosent i år og neste år, før den tar seg gradvis opp til 2,8 og 3,5 prosent i henholdsvis 2013 og 2014.

1.2. Usikre tider i Europa

Statsgjeldskrisen har i det siste igjen satt preg på utviklingen i Europa. Selv om finansmarkedene har roet

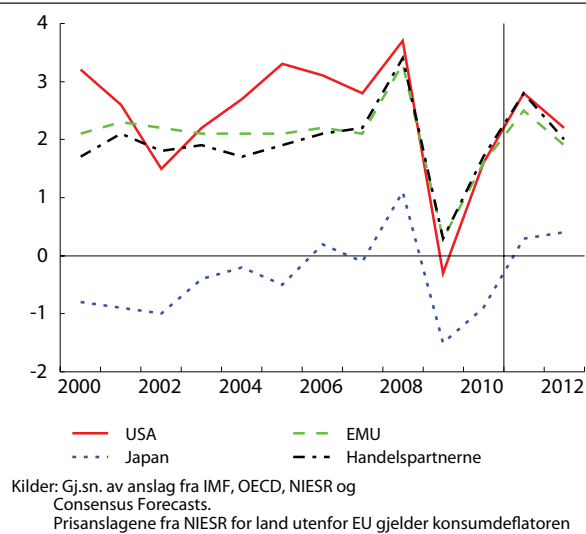
seg noe som følge av oppløftende signaler fra IMF og EU om fortsatt støtte til Hellas, er det mye som tyder på at problemene i markedet for statsobligasjoner ikke er over med det første. Spesielt er det en stadig økende sannsynligheten for at store land som Spania og Italia skal havne i en situasjon der de ikke kan betjene statsgjelden. Skulle så skje vil konsekvensene lett kunne bli en ny finanskriser med kredittørke og en mer langvarig lavkonjunktur.

Til tross for uro og usikkerhet relatert til konsekvensene av statsgjeldsproblematikken i Europa har veksten tatt seg markert opp i det siste. Effekten av internasjonal oppgang og midlertidige forhold som ekspansiv finans- og pengepolitikk samt lageroppbygging, ser dessuten gradvis ut til å erstattes av en mer bredt basert gjeninnhenting der den private delen av innenlandsk etterspørsel spiller en stadig større rolle. Bak dette bildet skjuler det seg imidlertid store forskjeller landene imellom. For mens gjeninnhenting er sterk i den sentrale og nordlige delen av euroområdet, sliter landene rundt Middelhavet med å avvikle ubalansene som fikk bygge seg opp i forkant av finanskrisen. Finanspolitiske tilstramminger kombinert med høy sparing i privat sektor, vil bidra til å legge en demper på aktiviteten i disse landene framover.

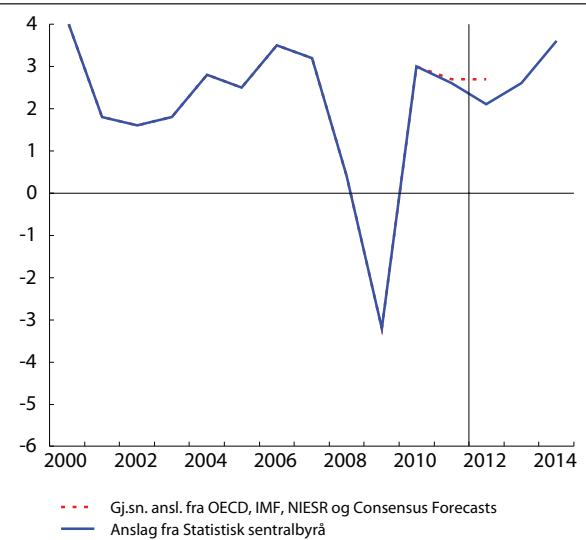
Veksten i Europa avhenger av hvordan statsgjeldskrisen blir løst. En politikk som på en troverdig måte løser de underliggende svakhetene i euroområdet vil bidra til å gjenopprette tillit i finansmarkedene, næringslivet og blant husholdningene. Vi har i våre prognoser lagt en slik utvikling til grunn, slik at vi etter hvert får en gradvis konjunkturoppgang i Europa. Landene rundt Middelhavet vil bli hengende etter utviklingen i nord som følge av finanspolitiske tilstramminger og gjennomgående svak konkurransevne. Her er imidlertid usikkerheten stor, og i forhold til våre prognoser er derfor risikoen helt klart på nedsiden. Med fortsatt vekst i euroområdets sentrale og nordlige del, ser vi i våre prognoser for oss at BNP i euroområdet vil ta seg gradvis opp gjennom prognoseperioden. Anslaget på 1,9 prosent i 2011 skyldes i stor grad den høye veksten i årets første kvartal. Neste år ventet vi derfor en mer beskjeden årsvekst på 1,5 prosent, etterfulgt av vekst på henholdsvis 1,8 og 3,1 prosent i 2013 og 2014.

Tall fra Eurostat viser store vekstforskjeller mellom landene. For mens tysk og fransk BNP steg med henholdsvis 1,5 og 1 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, var veksten nær null i land som Spania og Italia. Portugisisk økonomi falt med 0,7 prosent i 1. kvartal og selv om gresk økonomi noe overraskende steg med 0,8 prosent i 1. kvartal, har økonomien falt med hele 2 prosent siden 3. kvartal i fjor. Dette understøtter at vi står ovenfor et vekstskille i euroområdet der landene i sør rundt Middelhavet vokser langt svakere enn landene lenger mot nord. De siste tallene tyder dessuten på at veksten i Øst-Europa i snitt holder seg oppe på et relativt høyt nivå og i Baltikum ser korreksjonen etter det kraftige fallet som fulgte i kjølvannet av finanskrisen nå

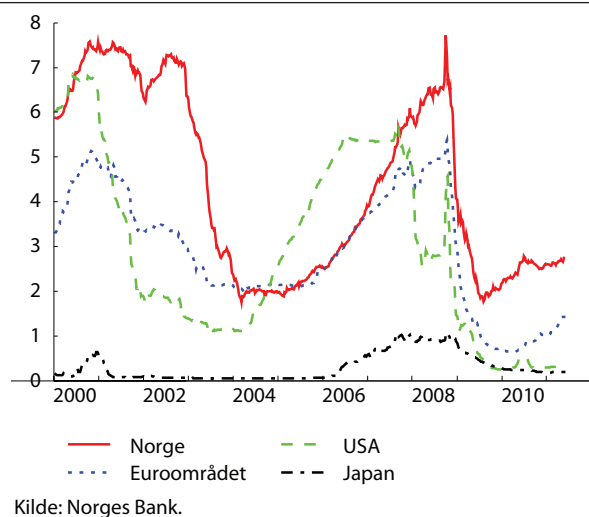
Figur 1.5. Konsumprisvekst for USA, Japan, euroområdet og Norges handelspartnere

Figur 1.6 BNP-vekst for Norges handelspartnere

Figur 1.7. Internasjonale renter. 3-måneders pengemarkedsrente

ut til å ha befestet seg, med et unntak for Latvia med en vekst på kun 0,2 prosent i siste kvartal.

Ser vi på landene utenfor euroområdet viser tallene fra det britiske statistikkbyrået at selv om den britiske økonomien vokste med 0,5 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, har britisk økonomi over de to siste kvartalene hatt nullvekst. Utviklingen i Storbritannia står for øvrig i sterk kontrast til vårt naboland Sverige der veksten fortsatte å holde seg oppe i 1. kvartal selv om den ble halvert fra et svært sterkt og oppreviderte anslag på 1,6 prosent i kvartalet før. Utviklingen i Storbritannia er preget av en kraftig finanspolitisk innstramming. Den ekspansive pengepolitikk trekker i motsatt retning, og bidrar dessuten til å svekke pundet, som vil gi stimulanter til konkurranseutsatt næringsliv.

Den sterke veksten i Tyskland var bredt basert, med sterk vekst både i investeringer, offentlig og privat konsum samt eksport. Den sterke BNP-veksten kom til tross for et negativt bidrag fra lagerutviklingen. I Frankrike bidro derimot lagerutviklingen med hele 0,7 prosentpoeng til veksten i 1. kvartal. Der rapporteres det forøvrig også om sterke vekstbidrag fra innenlandske etterspørselskomponenter som investeringer og privat og offentlig konsum, mens bidraget fra utenrikshandelen blir rapportert å være negativ, hovedsakelig som følge av sterk importvekst.

Løpende korttidsstatistikk for euroområdet gir et litt mindre optimistisk bilde av situasjonen da omtrent samtlige indikatorer både på etterspørsels- og tilbuds-siden, har vist en negativ utvikling i mars. For eksempel falt detaljhandelen med hele 1 prosent og både industriproduksjon og produksjonen i bygg og anlegg falt med henholdsvis 0,2 til 0,3 prosent. Dette kan tyde på at veksten kan komme til å avta framover. Et slikt forløp understøttes dessuten av en rekke ledende indikatorer: Industriordrene falt med hele 1,8 prosent i mars og den sammensatte innkjøpsjefindeksen for euroområdet falt fra 57,8 i april til 55,4 i mai, som er det laveste nivået på over syv måneder. Selv om en indeksverdi på over 50 indikerer en økonomi i fortsatt ekspansjon, var fallet det sterkeste siden november 2008, like i etterkant av Lehman Brothers-konkursen. Dette reflekterer trolig en rekke forhold som utsikter til fortsatt uro i Midt-Østen, høye oljepriser og inflasjon, samt usikkerhet med hensyn til utfallet av den statsfinansielle krisen i Europa. Dessuten kan de finanspolitiske tilstrammingene også tenkes å ha hatt en effekt. Imidlertid peker ikke alle ledende indikatorer i samme retning. Den tyske IFO indeksen, som måler stemningen i det tysk næringsliv, holdt seg uventet godt oppe fra april til mai, selv om den har falt noe tilbake fra sin toppnotering i februar. Et annet eksempel er arbeidsledigheten i Tyskland, som falt fra 7,1 til 7,0 prosent. Det er imidlertid ikke bare løpende indikatorer og usikkerhet med hensyn til utfallet av den statsfinansielle krisen som skaper bekymring for utviklingen framover. En bredt anlagt finanspolitisk tilstramming kombinert med en sentralbank som nå

har begynt å stramme til pengepolitikken, kan i værste fall stoppe den gryende konjunkturoppgangen.

Ifølge foreløpige tall for euroområdet var inflasjonen målt ved tolv månedersveksten i konsumprisene 2,7 prosent i mai i år, ned fra 2,8 prosent måneden før. Nedgangen skyldes hovedsakelig lavere priser på olje og enkelte råvarer. Samtidig fikk vi antakelig en korreksjon for unormalt høye priser i april som følge av sen påske. Sen påske og høye priser i april bidro for øvrig også til at inflasjonen i Storbritannia gjorde et byks fra 4,2 prosent i mars til 4,5 prosent i april.

Når vi ser framover er signalene om prisutviklingen fortsatt sprikende, i hvert fall på helt kort sikt. Momsøkninger vil sammen med høyere olje- og matvarepriser, fortsatt kunne bidra til å trekke opp inflasjonen, mens lønnskutt og svak realøkonomisk utvikling vil trekke ned. Litt fram i tid ser vi imidlertid for oss at inflasjonen vil kunne avta rimelig raskt, hovedsakelig som følge av en gradvis utfasing av effektene fra økte momssatser samt høyere energi- og importpriser. I samme retning trekker virkningen av et relativt svakt konjunkturforløp, økt konkurranse og den modererende effekten en vedvarende høy ledighet kombinert med statsfinansiell konsolidering vil ha på lønnsveksten. I 2012 venter vi således at inflasjonene i euroområdet blir 1,9 prosent, mot 2,6 i år, før den øker langsomt opp til 2 prosent mot slutten av prognoseperioden.

Tremåneders pengemarkedsrente lå i begynnelsen av juni rundt 1,4 prosent Dette er en oppgang fra nær 1,0 prosent i januar, noe som reflekterer både økningen i styringsrenta i april og at ESB har strammet inn på likviditetstilførselen. Vi regner med flere renteøkninger i tiden som kommer, den første trolig i løpet av sommeren. Gitt de problemer euroområdet står overfor tror vi imidlertid at ESB vil gå svært varsomt fram i rentesettingen. Vi har derfor valgt å opprettholde vår prognose om en gradvis økning av tremåneders pengemarkedsrente til om lag 3,5 prosent i 2014.

Boks 1.1. Utviklingen i oljemarkedet

Spotprisen på Brent Blend varierte mellom 70 og 90 dollar fatet i 2010 og lå på om lag 90 dollar ved utgangen av året. Gjennom 2011 har oljeprisen steget og lå i begynnelsen av juni på om lag 115 dollar. Som årsgjennomsnitt økte oljeprisen fra knappe 63 dollar per fat i 2009 til nær 80 dollar per fat i 2010, og den har vært i overkant av 111 dollar i gjennomsnitt over de første fem månedene i 2011.

Høy vekst i verdensøkonomien bidro til at oljeprisen tok seg opp fra 2009 til 2010. Økningen i inneværende år skyldes i stor grad urolighetene i Midt-Østen og Nord-Afrika. For det første har krigen i Libya ført til at landets daglige oljeproduksjon er om lag 1,3 millioner fat lavere enn tidligere. I tillegg førte urolighetene flere steder i regionen til at det oppsto frykt for at oljeproduksjonen i andre land skulle bli rammet. Dessuten har det vært en viss nedgang i oljelagrene i OECD-området, selv om dette har vært fra relativt høye nivåer.

IEA (International Energy Agency) forventer at den globale etterspørselen etter råolje vil øke med 1,5 millioner fat daglig fra 2010 til 2011. Økningen er forventet å komme i Kina, Midt-Østen, India og andre asiatiske land og Brasil. IEA antar at etterspørselen i OECD vil holde seg konstant i 2011 etter at den nådde sin topp i 2005. Som følge av den høye oljeprisen, forventer IEA lavere etterspørsel i Nord-Amerika og Kina.

Råoljeproduksjonen utenfor OPEC anslås av IEA til å øke med 0,9 millioner fat daglig i 2011 i forhold til 2010. Økningen utenfor OECD neste år er spesielt forventet å komme i Brasil, Colombia og Kina. Produksjonen i OECD-området sett under ett forventes å øke marginalt i år, etter å ha falt i syv av de ni foregående årene.

Det er ventet en viss økning i produksjonen av våtgass (Natural Gas Liquids) i OPEC gjennom 2011 og i årene fremover, og denne produksjonen er ikke omfattet av OPEC sitt kvotesystem. OPEC har foreløpig ikke erstattet produk-

sjonsbortfallet i Libya, men det har kommet indikasjoner på at kartellet snarlig vil vedta å øke produksjonen. IEA tror at Libya ikke makter å øke sin produksjon i inneværende år. Dette innebærer at dersom kartellet ikke øker produksjonen av råolje utover dagens nivå, vil de globale lagrene fortsette å falle gjennom året. Ifølge IEA er nå lagrene av råolje og ferdigprodukter om lag på gjennomsnittet for de siste fem årene de fleste steder i OECD. Som følge av reduksjonen i eksport fra Libya til Europa har riktignok lagrene der falt, mens det har vært en oppgang i lagrene i USA. Dette har ført til at prisen på Brent Blend nå ligger mer enn 10 dollar høyere per fat enn den amerikanske lettoljen West Texas Intermediate, mens Brent Blend tidligere gjennomgående har ligget et par dollar lavere.

Det har vært rapportert lavere bensinnetterspørsel i USA nå i starten av sommersesongen enn tidligere år. I tillegg har den høye oljeprisen ført til lavere etterspørsel i Kina, sannsynligvis som følge av at myndighetene setter inn ulike tiltak for å hindre en økning i inflasjonen. Det er usikkert i hvilken grad en fortsatt høy oljepris vil påvirke etterspørselen.

Etterspørselen som er rettet mot OPEC vil øke med 0,7 millioner fat daglig gjennom 2011. Det hersker usikkerhet om størrelsen på OPECs ledige produksjonskapasitet, men de fleste analytikere mener den er på litt over 4 millioner fat per dag. Det er usikkert i hvilken grad OPEC makter å øke kapasiteten over prognoseperioden. Irak, som foreløpig er utenfor OPECs kvotesystem, har ambisiøse planer om å øke kapasiteten, men det er usikkert i hvilken grad det lar seg realisere. Uansett vil en videre nedbygging av den ledige produksjonskapasiteten føre til økt bekymring for mulige produksjonsbortfall.

Vi legger til grunn at oljeprisen vil falle noe fra dagens høye nivå og at gjennomsnittsprisen i 2011 blir 107 dollar fatet. Fra og med 2012 forventer vi en gradvis økning, slik at prisen er vel 110 dollar per fat ved utgangen av 2014.

Tilbud og etterspørsel av råolje. Millioner fat per dag inkl. NGL

	2008	2009	Prognose		Prognose							
			2010	2011	10:1	10:2	10:3	10:4	11:1	11:2	11:3	11:4
Etterspørsel	86,1	85,0	87,9	89,4	86,4	87,0	88,7	89,4	88,4	88,2	89,9	90,2
OECD	47,6	45,5	46,1	46,1	45,9	45,2	46,6	46,8	46,0	44,9	46,2	46,5
Europa	15,3	14,5	14,4	14,4	14,2	14,1	14,8	14,7	14,0	11,0	14,6	14,6
Nord-Amerika	24,2	23,3	23,9	23,9	23,6	23,8	24,3	24,0	23,6	23,5	24,0	23,8
Stillehavsområdet	8,0	7,7	7,8	7,8	8,2	7,3	7,6	8,0	8,3	7,4	7,6	8,1
FSU (tidligere Sovjetunionen)	4,2	4,0	4,3	4,4	4,2	4,2	4,4	4,4	4,3	4,2	4,5	4,5
Resten av verden	34,4	35,6	37,5	38,8	36,3	37,6	37,7	38,2	38,1	39,1	39,2	39,2
Tilbud	86,4	85,2	87,3	88,7	86,6	87,1	87,5	88,4	88,4	87,7	87,7	89,2
OPEC	35,6	33,5	34,5	35,0	34,2	34,2	34,6	35,0	35,4	35,4	34,7	34,8
OECD	18,8	18,8	18,9	19,0	19,1	18,8	18,5	19,2	19,0	18,7	18,8	19,4
FSU (tidligere Sovjetunionen)	12,8	13,3	13,6	13,7	13,5	13,5	13,5	13,7	13,7	13,7	13,5	13,7
Resten av verden	19,2	19,6	20,3	21,0	19,8	20,6	20,9	20,5	20,3	20,8	21,7	21,3
Lagerendring (og diverse)	0,3	0,2	-0,6	-0,7	0,2	0,1	-1,2	-1,0	0,0	-0,5	-1,2	-1,0
Etterspørsel rettet mot OPEC	35,3	33,3	35,1	35,7	34,0	34,1	35,8	36,0	35,4	35,0	36,0	35,8

Kilde: Oil Market Report MAI 2011.

Indonesia er i Resten av verden i alle år. Ecuador og Angola er i OPEC i alle år.